

**การออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์
เพื่อยกระดับคุณภาพสถาบันวิจัยญาณสังวร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**
**Design and Development of a Strategic Research Management
System to Enhance the Quality of the Yan Sangwon
Research Institute, Mahamakut Buddhist University**

นฤเบศร์ พาพล¹, รุ่งทิพย์ มณฑิยา² และ เจษฎา แทงเจริญ³
Narubet Papol¹, Rungtip Montean² and Jetsada Tangjaroen³

Received: 02 April 2025; **Revised:** 18 April 2025; **Accepted:** 20 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อยกระดับคุณภาพงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของสังคม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์และนักวิจัยจำนวน 133 คน เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขณะที่การวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ระบบบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันยังมีข้อจำกัดในหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากร โครงสร้างองค์กร กระบวนการผลิตองค์ความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศและความร่วมมือทางวิชาการ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้การวิจัยขาดความต่อเนื่อง ขาดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และขาดการสนับสนุนด้านทรัพยากรและงบประมาณ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีการออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์ผ่าน 9 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาแพลตฟอร์มเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บและติดตามผลวิจัย 2) การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอก 3) การพัฒนาทักษะของนักวิจัยผ่าน

¹ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน; Faculty of Sciences And Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Isan

^{2,3} สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย; Yanasangwon Research Institute, Mahamakut Buddhist University

Corresponding Author, E-mail: narubet.rmuti@gmail.com

การฝึกอบรม 4) การเพิ่มแหล่งทุนวิจัยและการสนับสนุนงบประมาณ 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักวิจัยในกระบวนการตัดสินใจ 6) การปรับปรุงระบบติดตามและประเมินผลการวิจัย 7) การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น 8) การสร้างแรงจูงใจและการเชิดชูผลงานวิจัย และ 9) การเผยแพร่และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อสร้างผลกระทบต่อสังคม

คำสำคัญ: การออกแบบและพัฒนา; ระบบบริหารจัดการงานวิจัย; กลยุทธ์ยกระดับคุณภาพสถาบันวิจัย

Abstracts

This research aims to examine the challenges and development strategies for the research management system at the Yan Sangwon Research Institute, Mahamakut Buddhist University, with the goal of enhancing research quality, efficiency, and responsiveness to societal needs. A mixed-methods research approach was employed. The quantitative study collected data from 133 faculty members and researchers using a questionnaire, with data analyzed through frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative study involved in-depth interviews and focus group discussions with nine key informants who were stakeholders in the research management process. Data were analyzed using a descriptive content analysis technique.

The findings indicate that the research management system of the institute faces several limitations, including issues related to personnel, organizational structure, knowledge production processes, information technology, and academic collaboration. These challenges have resulted in a lack of research continuity, unclear strategic direction, and insufficient resource and budget support. To address these issues, the research team designed a strategic research management system based on nine key approaches: (1) developing an information technology platform to enhance research storage and tracking efficiency, (2) strengthening internal and external research collaboration networks, (3) improving researchers' skills through training programs, (4) increasing research funding sources and budget support, (5) promoting researcher participation in decision-making processes, (6) refining research monitoring and evaluation systems, (7) optimizing resource allocation and essential research facilities, (8) establishing incentives and recognition mechanisms

for research achievements, and (9) disseminating and promoting the utilization of research findings to create societal impact.

Keywords: Design and Development; Research Management System; Strategic Enhancement of Research Institutes

บทนำ

การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมให้แก่องค์กร โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับนานาชาติและนำไปใช้ประโยชน์ในภาคปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Stukalina, 2014) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพยังช่วยสร้างฐานข้อมูลวิจัยที่แข็งแกร่ง สร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของสถาบัน และเสริมสร้างชื่อเสียงในระดับสากล (Heffernan, et al., 2018). ในบริบทของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งมีจุดเน้นในด้านพระพุทธศาสนาและศาสตร์เชิงมนุษยศาสตร์ การพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยจึงต้องตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก ทั้งในด้านการบูรณาการองค์ความรู้จากพุทธศาสตร์และศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อให้การวิจัยมีความเชื่อมโยงและสามารถนำไปพัฒนาแนวปฏิบัติที่มีประโยชน์แก่สังคมได้ (พระราชรัตนมงคลยงธิสาร, 2562). การสร้างระบบบริหารจัดการที่มีความชัดเจนและเน้นการบูรณาการทรัพยากรจากภายในและภายนอกสถาบันจะช่วยให้เกิดการพัฒนางานวิจัยที่สามารถสร้างผลกระทบทางบวกในเชิงวิชาการและสังคม

ด้วยสถาบันวิจัยญาณสังวรมีการดำเนินงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อสนับสนุนบุคลากรในการผลิตองค์ความรู้และพัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและศาสตร์แขนงอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม สถาบันยังคงเผชิญกับอุปสรรคที่ขัดขวางการยกระดับคุณภาพงานวิจัยให้ได้รับการยอมรับในระดับสากล ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือการขาดแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการบริหารจัดการงานวิจัย ซึ่งส่งผลให้เกิดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน ขาดแนวทางที่เป็นระบบ และไม่สามารถบูรณาการการวิจัยให้สอดคล้องกับแผนพัฒนานโยบายของประเทศ ตลอดจนแนวโน้มขององค์ความรู้ระดับโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2564) การวิจัยที่ขาดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนนี้อาจทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อประเด็นสำคัญทางวิชาการและความต้องการของสังคมได้ นอกจากนี้ ปัญหาด้านทรัพยากรที่จำกัดเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนางานวิจัยที่มีคุณภาพ งบประมาณที่ไม่เพียงพอส่งผลกระทบต่อการจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือวิจัยที่จำเป็น อีกทั้งยังส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของนักวิจัย และข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้บุคลากรวิจัยไม่สามารถดำเนินโครงการที่มีความซับซ้อนและต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงได้ นอกจากนี้ การขาดเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันวิจัยภายนอก ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

ทำให้การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการพัฒนางานวิจัยร่วมยังอยู่ในวงจำกัด (สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2564) ปัจจัยดังกล่าวยังส่งผลต่อการเผยแพร่องค์ความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ในระดับนโยบายและสังคม ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของงานวิจัยในสถาบันอุดมศึกษา การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องมีแนวทางพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์ที่สามารถเพิ่มขีดความสามารถของสถาบันในการสร้างสรรค์งานวิจัยที่มีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างแท้จริง

จากที่ได้กล่าวถึงความสำคัญและปัญหาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและออกแบบระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์ที่สามารถยกระดับคุณภาพของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยจะเริ่มจากการศึกษาสภาพปัญหาของระบบบริหารจัดการงานวิจัยในปัจจุบัน เพื่อตระหนักถึงอุปสรรคที่มีอยู่ในกระบวนการบริหารจัดการ และนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับยกระดับศักยภาพของงานวิจัยให้สามารถแข่งขันในระดับสากล รวมถึงการบูรณาการทรัพยากร ความร่วมมือระหว่างสถาบัน และการเผยแพร่องค์ความรู้ไปสู่สังคมและนโยบาย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในทางปฏิบัติและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของระบบบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาการออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกระบวนการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ ได้แก่ อาจารย์และนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ใช้ระบบ YRMS ของสถาบันวิจัยญาณสังวร โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งหมด 133 คน 2) กลุ่มผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ รองอธิการบดี ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยญาณสังวร และเจ้าหน้าที่ประจำสถาบันวิจัยญาณสังวร โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 9 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ, สภาพปัญหาของระบบบริหารจัดการงานวิจัย, ความต้องการและข้อเสนอแนะในการ

พัฒนาระบบฯ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล, การพัฒนา YRMS, และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนา YRMS เครื่องมือวิจัยได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านและประเมินด้วยดัชนี IOC หากค่า $IOC \geq 0.60$ พร้อมทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพ และคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร Cronbach's Alpha ซึ่งได้ค่า 0.83

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ด้วยตนเองให้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุม จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ด้วยวิธีสถิติขั้นสูง เพื่อนำเสนอผลการวิจัยที่ชัดเจนและตอบโจทย์การศึกษาที่ตั้งไว้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลเริ่มจากการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 จะถูกแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อเสนอในรูปแบบตาราง ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จะนำมาคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นจะตีความผลลัพธ์ตามเกณฑ์ระดับคะแนน 5 ระดับเพื่อแปลความหมายของสภาพปัญหาของระบบบริหารจัดการงานวิจัยในปัจจุบัน สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มย่อย จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย (Descriptive) เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ข้อมูลที่ได้จะถูกรวบรวมและจัดระเบียบเพื่อให้สามารถนำมาวิเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้สามารถสรุปผลการวิจัยและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้อย่างแม่นยำ

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องการออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์ เพื่อยกระดับคุณภาพสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของระบบบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย งานวิจัยนี้วิเคราะห์ 5 ด้าน โดยสรุปผลจากค่าเฉลี่ยข้อมูลสำคัญ ซึ่งแสดงรายละเอียดตามตารางดังนี้

ปัญหาการบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มจร.	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ปัญหาเชิงบุคลากรและนักวิจัย	4.14	0.64	มาก
2. ปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบบริหารงานวิจัย	4.12	0.67	มาก

ปัญหาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มจร.	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. ปัญหาเชิงกระบวนการวิจัยและการผลิตองค์ความรู้	4.10	0.65	มาก
4. ปัญหาด้านเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศงานวิจัย	4.07	0.69	มาก
5. ปัญหาเชิงเครือข่ายและความร่วมมือทางวิชาการ	4.11	0.66	มาก
รวม	4.15	0.64	มาก

ตารางที่ 1 ปัญหาระบบบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มจร.

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าระบบงานวิจัยในสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ยังมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในเชิงโครงสร้าง การบริหาร บุคลากร และการผลิตองค์ความรู้ โดยพบว่าขาดแผนยุทธศาสตร์วิจัยที่ชัดเจน ทำให้ทิศทางการวิจัยไม่ต่อเนื่องและไม่ตอบโจทย์ความต้องการของสังคม อีกทั้งภาระงานสอนที่สูงของคณาจารย์ส่งผลให้เวลาสำหรับการวิจัยจำกัด ขณะที่การขาดแคลนนักวิจัยเฉพาะทางและโอกาสในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีการวิจัย ยังเป็นอุปสรรคต่อการสร้างองค์ความรู้ที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ ระบบติดตามและประเมินผลยังไม่มีประสิทธิภาพ การเข้าถึงทุนวิจัยจากแหล่งภายนอกมีข้อจำกัด และการบูรณาการองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ยังเกิดขึ้นน้อย ส่งผลให้การวิจัยขาดความเป็นสหวิทยาการและไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาสังคมได้อย่างรอบด้าน

2. เพื่อศึกษาการออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในงานวิจัย พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการบริหารจัดการงานวิจัย ได้แก่ การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ การขาดเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการติดตามผลการดำเนินงานวิจัย และการขาดการสนับสนุนที่เพียงพอจากสถาบันในเรื่องของทรัพยากรและความรู้ด้านการวิจัย เพื่อให้สถาบันวิจัยญาณสังวรสามารถพัฒนาและยกระดับคุณภาพงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ คณะผู้วิจัยได้พิจารณาและออกแบบระบบบริหารจัดการงานวิจัยที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการนำเสนอ 9 กลยุทธ์หลัก ดังนี้ 1) กลยุทธ์การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัย การพัฒนาแพลตฟอร์มระบบบริหารจัดการงานวิจัยออนไลน์ที่สามารถติดตามและจัดเก็บข้อมูลงานวิจัยต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ในทุกขั้นตอนการดำเนินงาน 2) กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถาบัน เพื่อให้การทำงานวิจัยมีความเชื่อมโยงและประสานงานกันได้ดีขึ้น 3) กลยุทธ์การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยของบุคลากร การจัดอบรมและพัฒนาทักษะด้านการวิจัยให้กับนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำวิจัยและการใช้งานระบบบริหารจัดการงานวิจัย 4) กลยุทธ์การเพิ่มการสนับสนุนทางการเงินสำหรับงานวิจัย การเพิ่มแหล่งทุนอุดหนุนและการจัดสรรงบประมาณสำหรับงานวิจัย เพื่อให้สามารถดำเนินงานวิจัยได้ตามแผนที่

กำหนด 5) กลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักวิจัยในกระบวนการตัดสินใจ การเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและนโยบายงานวิจัย เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการวิจัย 6) กลยุทธ์การปรับปรุงระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานวิจัย การพัฒนาระบบติดตามผลการดำเนินงานวิจัยที่สามารถวัดผลลัพธ์จากการดำเนินงานได้อย่างชัดเจนและมีมาตรฐาน 7) กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัย การจัดหาทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการทำงานวิจัย รวมถึงห้องปฏิบัติการที่ทันสมัยและเครื่องมือที่เหมาะสม 8) กลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจและการยกย่องผลงานวิจัย การสร้างแรงจูงใจและการยกย่องผลงานวิจัยที่มีความสำคัญและมีคุณค่าเพื่อกระตุ้นให้เกิดการทำงานวิจัยที่มีคุณภาพ 9) กลยุทธ์การเผยแพร่และการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย การจัดกิจกรรมเผยแพร่ผลการวิจัยและส่งเสริมให้ผลงานวิจัยถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษารวบรวมเรื่องการออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพสถาบันวิจัยฐานสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีประเด็นที่น่ามาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาของระบบบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันวิจัยฐานสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่าระบบบริหารจัดการงานวิจัยของสถาบันยังมีข้อจำกัดในหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากร โครงสร้างองค์กร กระบวนการผลิตองค์ความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ และความร่วมมือทางวิชาการ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้การวิจัยขาดความต่อเนื่องขาดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน และขาดการสนับสนุนด้านทรัพยากรและงบประมาณ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสถาบันวิจัย ทั้งนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการให้เป็นระบบมากขึ้น ตลอดจนการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐานสากล เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าปัญหาการบริหารจัดการงานวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยของพรณภัสส์พรหมณ์โชติ (2563) ซึ่งระบุว่าสถาบันวิจัยที่มีระบบบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพมักเผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากรและขาดแนวทางเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์ความรู้ นอกจากนี้ บุญชู กันเกตุ และคณะ (2565) ยังเน้นย้ำว่าการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนภายในองค์กร เพื่อให้เกิดการบูรณาการที่เหมาะสมและสนับสนุนเป้าหมายของสถาบันอย่างเป็นระบบ ผลการวิจัยนี้จึงตอกย้ำความสำคัญของการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้สามารถแก้ไขข้อจำกัดที่มีอยู่และเสริมสร้างศักยภาพของสถาบันวิจัยให้สามารถแข่งขันในระดับสากลได้ ดังนั้นผลลัพธ์ของการวิจัยนี้มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาสถาบันวิจัย เนื่องจากชี้ให้เห็นแนวทางในการปรับปรุงระบบบริหารจัดการงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านโครงสร้างองค์กร การพัฒนาบุคลากร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Parakhina (2017) ที่ระบุว่าการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของสถาบันและสร้างความเชื่อมั่นในระดับสากล ดังนั้น การดำเนินงานตามข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยนี้ จะช่วยให้สถาบันวิจัยญาณสังวรสามารถยกระดับคุณภาพงานวิจัยและบรรลุเป้าหมายในการเป็นศูนย์กลางแห่งองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติได้อย่างยั่งยืน

2. ผลการวิจัยในการออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมคุณภาพและผลกระทบของงานวิจัย โดยการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยผ่าน 9 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาแพลตฟอร์มเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บและติดตามผลวิจัย 2) การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอก 3) การพัฒนาทักษะของนักวิจัยผ่านการฝึกอบรม 4) การเพิ่มแหล่งทุนวิจัยและการสนับสนุนงบประมาณ 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักวิจัยในกระบวนการตัดสินใจ 6) การปรับปรุงระบบติดตามและประเมินผลการวิจัย 7) การจัดสรรทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น 8) การสร้างแรงจูงใจและการเชิดชูผลงานวิจัย และ 9) การเผยแพร่และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากงานวิจัยเพื่อสร้างผลกระทบต่อสังคม ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Bugan, & Ionescu (2024). ที่ชี้ให้เห็นว่าการลงทุนในการพัฒนาระบบสนับสนุนการวิจัย เช่น โครงสร้างพื้นฐานและเครือข่ายความร่วมมือสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความก้าวหน้าขององค์ความรู้ได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pholpuntin (2025) ที่กล่าวถึง “Triple Helix Model” ซึ่งเน้นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย ภาคอุตสาหกรรม และภาครัฐ พบว่าการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการบูรณาการทรัพยากรในงานวิจัยสามารถเพิ่มศักยภาพของสถาบันวิจัยได้อย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Smit & Hessels (2021) ที่ระบุว่าการศึกษาที่มีคุณภาพควรมีทั้งคุณค่าทางวิชาการและผลกระทบต่อสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่แนวทางทั้ง 9 ประการมุ่งเน้นผลลัพธ์ของการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสถาบันวิจัยญาณสังวรสามารถยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการงานวิจัยได้โดยใช้แนวทางเชิงกลยุทธ์ที่มีความเป็นระบบและบูรณาการมากขึ้น การพัฒนาแพลตฟอร์มเทคโนโลยีและการเพิ่มแหล่งทุนวิจัยช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน ขณะที่การสนับสนุนทรัพยากรและการสร้างแรงจูงใจให้นักวิจัยช่วยเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ผลการศึกษานี้มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการงานวิจัยในสถาบันการศึกษาและองค์กรวิจัยอื่น ๆ ที่ต้องการเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพสถาบันวิจัยฐานสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” สามารถสรุปได้เป็น “แนวคิดการบริหารจัดการงานวิจัยแบบบูรณาการเชิงกลยุทธ์” (Strategic Integrated Research Management Model: SIRM Model) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เชื่อมโยงกระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยให้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและสามารถแข่งขันในระดับสากล โดยมีองค์ประกอบหลักดังนี้

1. โครงสร้างการบริหารงานวิจัยที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อบริบทสถาบัน ระบบบริหารจัดการที่ออกแบบให้สามารถปรับตัวตามแนวโน้มทางวิชาการ นโยบายระดับประเทศ และความต้องการของสังคมได้อย่างคล่องตัว
2. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ช่วยในการบริหารโครงการวิจัย ติดตามความก้าวหน้า และจัดการข้อมูลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ
3. การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการฝึกอบรม การให้คำปรึกษา และการสร้างกลไกพี่เลี้ยงทางวิชาการ (Mentorship Mechanism) เพื่อสนับสนุนนักวิจัยรุ่นใหม่
4. การบูรณาการทรัพยากรและการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน การจัดหาและบริหารงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงการสร้างพันธมิตรเชิงยุทธศาสตร์กับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก
5. การส่งเสริมวัฒนธรรมการวิจัยที่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่าและจริยธรรม การสร้างแรงจูงใจเชิงบวกและการให้การยอมรับผลงานวิจัยที่มีคุณภาพสูง พร้อมทั้งกำกับดูแลจริยธรรมการวิจัย
6. การขยายผลลัพธ์ของงานวิจัยให้เกิดผลกระทบที่เป็นรูปธรรม การพัฒนาแนวทางในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายและสังคม เพื่อให้เกิดผลกระทบที่ยั่งยืน

นัยสำคัญขององค์ความรู้ใหม่ SIRM Model ช่วยยกระดับมาตรฐานของการบริหารจัดการงานวิจัยภายในสถาบันวิจัยฐานสังวรให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยลดอุปสรรคด้านทรัพยากร เพิ่มศักยภาพของบุคลากร และสร้างระบบที่เอื้อต่อการผลิตงานวิจัยที่มีคุณภาพและสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งในระดับสถาบันและระดับสังคม นอกจากนี้ ยังเป็นต้นแบบในการพัฒนาแนวทางบริหารจัดการงานวิจัยสำหรับสถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัยอื่น ๆ ที่ต้องการยกระดับคุณภาพงานวิจัยในลักษณะเดียวกัน และองค์ความรู้นี้เป็นผลงานแนวคิดของ การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) และการบริหารงานวิจัยที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology-Driven Research Management) ซึ่งสามารถปรับใช้กับบริบทของสถาบันวิจัยเชิงศาสนาและจริยธรรมอย่างสถาบันวิจัยฐานสังวรได้อย่างเหมาะสม นั่น้องค์ความรู้ใหม่นี้จึงเป็นแนวทางสำคัญในการปฏิรูปการบริหารจัดการงานวิจัยในสถาบันการศึกษาเฉพาะทาง และสามารถนำไปพัฒนาเป็น แนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สำหรับการบริหารจัดการงานวิจัยในระดับชาติและนานาชาติได้ต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์การออกแบบและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัยเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับคุณภาพสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่าระบบบริหารจัดการงานวิจัยสถาบันวิจัยญาณสังวร ยังมีปัญหาในหลายด้าน เช่น การขาดแผนยุทธศาสตร์วิจัยที่ชัดเจน การขาดนักวิจัยเฉพาะทาง ความไม่ต่อเนื่องในทิศทางการวิจัย และการขาดการสนับสนุนจากภายนอก ทั้งนี้ ยังพบว่า ระบบติดตามและประเมินผลยังไม่มีประสิทธิภาพซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ที่มีคุณภาพและไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาสังคมได้อย่างครบถ้วน ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ออกแบบระบบบริหารจัดการงานวิจัยโดยใช้กลยุทธ์หลัก 9 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริหารจัดการงานวิจัย, การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน, การพัฒนาทักษะด้านการวิจัยของบุคลากร, การเพิ่มการสนับสนุนทางการเงิน, การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักวิจัยในกระบวนการตัดสินใจ, การปรับปรุงระบบติดตามและประเมินผล, การจัดการทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวก, การสร้างแรงจูงใจและยกย่องผลงานวิจัย, และการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพงานวิจัยให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ด้านสำคัญ ได้แก่

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จัดทำแผนยุทธศาสตร์วิจัยที่ชัดเจนและต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยควรกำหนดกรอบวิจัยที่ชัดเจน ครอบคลุมระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว พร้อมตัวชี้วัดที่สามารถติดตามผลได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การวิจัยเป็นไปในทิศทางที่ตอบสนองต่อปัญหาสังคมและสอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ

1.2 พัฒนากลไกสนับสนุนบุคลากรวิจัยให้มีประสิทธิภาพ ควรมีนโยบายลดภาระงานสอนของคณาจารย์ และจัดสรรเวลาสำหรับการวิจัยโดยเฉพาะ รวมถึงการสนับสนุนการอบรมพัฒนาทักษะด้านการวิจัยและการตีพิมพ์งานวิชาการในวารสารระดับนานาชาติ

1.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยกับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำวิจัยร่วมกัน และเข้าถึงทุนสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

2.1 ปรับปรุงระบบสนับสนุนทุนวิจัยและกลไกการจัดสรรงบประมาณ พัฒนาระบบจัดสรรทุนวิจัยให้มีความโปร่งใส เข้าถึงง่าย และสอดคล้องกับความต้องการของนักวิจัย โดยอาจจัดทำ “ทุนร่วมวิจัย” ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน หรือทุนที่เน้นการแก้ไขปัญหาสังคมเฉพาะด้าน

2.2 พัฒนาระบบการบูรณาการองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ ควรสนับสนุนโครงการวิจัยที่เชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ เช่น การบูรณาการหลักพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนหรือเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

2.3 จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการวิจัย ควรมีศูนย์สนับสนุนการวิจัยที่ให้คำปรึกษาด้านการออกแบบงานวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนบทความวิจัย และการเผยแพร่ผลงานวิจัย เพื่อเพิ่มคุณภาพของงานวิจัยและโอกาสในการตีพิมพ์ระดับสากล

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพงานวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ถึงอุปสรรคและปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยในสถาบันการศึกษาเชิงพุทธ เพื่อหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัย

3.2 วิเคราะห์ผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อระบบบริหารจัดการงานวิจัย ควรศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Big Data เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานวิจัย รวมถึงการติดตามและประเมินผลงานวิจัย

3.3 ศึกษาารูปแบบความร่วมมือทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจและชุมชน ควรศึกษารูปแบบการทำงานร่วมกันที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย ภาคธุรกิจ และองค์กรชุมชนในการพัฒนางานวิจัยที่ตอบโจทย์ความต้องการของสังคมจริง

เอกสารอ้างอิง

- แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2564). ประกาศแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2564 – 2568). สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2567, จาก <https://pubhtml5.com/iikm/ijdp/basic/>
- บุญชู กันเกตุ, ชัยลักษณ์ รักษา และจารุวรรณ พลอยดวงรัตน์. (2565). TRIAM Model: การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.)*, 4(4), 51–64.
- พรณัฏฐ์ พรหมณัโชติ. (2563). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพองค์การวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดลสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงด้านสถาบันการศึกษานานาชาติ. (สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ:
- พระราชรัตนมงคลยงอิสาร. (2562). ทิศทางการบริหาร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*, 7(2), 305-318.
- Bugan, O. D., & Ionescu, S. (2024). Establishing collaborative research networks: A literature review. *Journal of Information Systems & Operations Management*, 18(1), 66-81.

- Heffernan, T., Wilkins, S. and Butt, M. M. (2018). Transnational higher education: The importance of institutional reputation, trust and student-university identification in international partnerships. *International Journal of Educational Management*, 32(2), 227-240.
- Parakhina, V., Godina, O., Boris, O. and Ushvitsky, L. (2017). Strategic management in universities as a factor of their global competitiveness. *International Journal of Educational Management*, 31(1), 62-75.
- Pholpuntin, S., Chanchaoen, P. and Chaleysub, S. (2025). Sirote's Model for University Quality Integration: Sirote's Model for University Quality Integration A Paradigm of Integrating Sciences and Arts in Higher Education Management. *Suan Dusit Graduate School Academic Journal*, 21(1), 1-15.
- Smit, J. P. and Hessels, L. K. (2021). The production of scientific and societal value in research evaluation: a review of societal impact assessment methods. *Research Evaluation*, 30(3), 323-335.
- Stukalina, Y. (2014). Strategic management of higher education institutions. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 70, 79-90.